

Поштујући прошлост, окренут садашњости, посвећен будућности, у свом раду и стварању човек неминовно доживљава потребу да за тренутак застане и да пажљиво премери дужину и квалитет пређених стаза, да би осмислио свој даљи пут. Васпитаван сам и образован тако да увек тежим највишим вредностима, вероватно зато стално говорим да можемо више и боље. Зато ћу увек више веровати човеку него машини. Наше стратешко опредељење и јесте улагање у струку и знање. Преболели смо тежак период, а да нисмо роптали. Никома нисмо били нелојална конкуренција. Убеђен сам да смо утакмицу добили и да у потенцијал којим сада располаже ВМА треба улагати. Сигуран сам да ће се то вишеструко вратити – имајући увек у виду реалну вредност и немерљиву националну димензију наше и ваше ВМА.

Одмеравање

Историја ВМА сеже далеко у прошлост, у време поновног успостављања српске државе, средином 19. века. Од тада до данас пређен је пут који се, вероватно, једино годинама може прецизно изразити – 165. Ова годишњица повод је за разговор са генерал-мајором професором др Миодрагом Јевтићем, начелником ВМА, човеком који је, водећи кућу од изузетног значаја за Војску и државу, у не баш лаким временима, показао за лекара необичне одлике познавања законитости кризног менаџмента.

Време се најбоље мери када се састојку свега што је некада било дода критички елемент овога што јесте, да би се тек назначиле смернице за оно што ће доћи. Тим мисаоним током текао је и разговор који следи, учи још једног значајног датума у историји Војномедицинске академије – још једне временске одреднице којом ова кућа потврђује своје трајање.

■ *Уз сва искушења, ратове, болести, епидемије, шта је то што је суштински одредило и обликовало профил Војномедицинске академије на путу дугом 165 година? Који су то преломни тренуци, процеси, одлуке, људи...*

– Својим трајањем током сурове и трновите историје народа на овим турбулентним просторима, војни санитет и војна болница одавно су утиснути у свест и историјско памћење српског народа као елемент поверења, потврђености и специфичног достојанства. Историјске корене ВМА везујемо за период поновног успостављања српске државе након вишевековног ропства. Наиме, *Указом државног савета* заснованог на *Сретењском уставу* из 1835. године, установљена је санитетска служба, а већ 1836. године основана је Војна болница у Савамали. *Уредбом књаза Александра Карађорђевића* од 2. марта (19. фебруара) 1844. године формирана је Централна војна болница, смештена на простору данашње Треће београдске гимназије. Управо тај дан када су обједињени сви санитетски ресурси на овом простору, обележавамо као Дан ВМА.

Од тада до данас ова болница била је сведок значајних историјских догађаја. Њен кадар био је важан ослонац српској војсци у ослободилачким ратовима од 1912. до 1918. године.

Првих осам професора Медицинског факултета у Београду били су кадар Главне војне болнице, који је своје ангажовање сматрао патриотским задатком и остварењем величанственог дела намењеног сопственом народу и отаџбини.

Кадар Главне војне болнице, такође, чинио је херојска дела у лечењу рањених и болесних у антифашистичком рату од 1941. до 1945. године.

Скупштина ФНРЈ је 1960. године донела Закон којим је ВМА дефинисана као највиша војноздравствена и научноистраживачка установа, односно центар за последипломско школовање.

У пошастима последње деценије двадесетог века, ВМА је опет свим својим потенцијалима и енергијом била уз свој народ, издржавши још једну наметнуту пробу степена организованости, стручности, људске и професионалне етике. Медицинска помоћ је пружана свима, без обзира на националну припадност, идеолошка опредељења, верска осећања или социјални статус. Хируршки је збринуту више од 8.000 рањеника.

У веома тешким тренуцима распада бивше државе и ВМА је претрпела многе болне ударце. Енергично смо се борили против оних који су сматрали да таква болница не треба Србији, указујући да је она национално благо, стратешки ресурс у будућим временима. Упорним радом, уз подршку Министарства одбране, уздигли смо се попут феникса. Сада се поново у целом свету сматра престижним доћи на ВМА. Регионални смо лидери у области војномедицинске едукације, али и активни чланови Балканског и Светског комитета војне медицине.

временима која су иза нас, остали смо без великог броја врхунских стручњака, али нисмо клонули. Знали смо и увек бранили тезу да је кадар највеће богатство ВМА, и ту смо протеклих година уложили много напора. Зато сада ВМА поново блиста са лидерима медицинске професије у многим областима. Менаџмент ВМА се определио да прво оспособи врхунски кадар и у оквиру могућности осавремењује технологију, а не да набављамо опрему на којој нема ко да ради.

Ослањајући се на кредибилитет који ВМА има у свету, освежили смо бројне интерперсоналне везе, ревитализовали сарадњу са еминентним медицинским центрима. Само прошле године ВМА је посетило око двадесет страних делегација на највишем професионалном нивоу.

Велики значај посветили смо побољшању стандарда запослених, уз пуно разумевање Министарства одбране. И није то још идеално, али је неколико пута боље него претходних година. Допунским радом створили смо претпоставке да се ради и заради, а тако конкретном доприносимо борби против корупције. Дубоко сам убеђен да ВМА може да представља позитиван пример за то како се излази из потешкоћа, а као таква она је поуздан бренд нашег Министарства одбране и Републике Србије у будућим интегративним процесима.

Успешно реализујемо сарадњу са Републичким заводом здравственог осигурања, и то по највишим стандардима, јер смо после двогодишњег рада добили европске сертификате да смо оспособљени и у пракси примењујемо све неопходне ISO стандарде: 9001, 14 000, 18 000 и 22 000.

■ *Сумирајући изабране резултате остварене само у претходној години на новогодишњем обраћању новинарима, поменули сте и интеграцију ВМА у систем јавног здравства, укључивањем 40 одсто капацитета у здравствени систем државе Србије. Са том праксом започело се почетком 2008. године. Какви су показатељи оправданости такве одлуке у тој првој години њене примене?*

– Добро промишљеним одлукама и доследном реализацијом договореног, почетком 2008. године ВМА је коначно постала доступна свим грађанима Србије који имају потребу за терцијерним нивоом здравствене заштите. Наравно да смо сачували капацитете за наше војне осигуранике, који су наша циљна категорија, али сада са просечном попуњеношћу капацитета од 94,3 одсто, ми потпуно оправдавамо постојање овог медицинског гиганта. Број пацијената у свим сегментима медицинског збрињавања је скоро удвостручен. Велики број најтежих болесника из земље, често и из региона, премешта се у нашу установу, зато што овој установи верују. Дакле, функционалном интеграцијом дела ВМА у систем јавног здравства наше државе на делу смо потврдили оспособљеност два система да успешно сарађују, као и свуда у свету. Поред сталног унапређење службе лечења, интезивно радимо на унапређивању организације поступања у условима масовних катастрофа, на уклањању посттрауматских последица разних врста. Код нас даноноћно ради и Национални центар за контролу тровања....

■ *Током претходне године остварени су изузетни резултати у свим областима медицине, а посебно у хирургији. Да ли хирургија и даље остаје заштитни знак ВМА?*

– Једна од новина у нашем раду јесте и задатак да информисемо све наше колеге и грађане о достигнућима лекара ВМА. Редовно смо то чинили током прошле године и јавност је била у прилици да се обавести о нашем роду. Наравно да је хирургија неприкосновени заштитни знак ВМА, али ни у ком случају не умањујемо врхунске, европске и светске резултате наших професора у области интерне медицине, неуропсихијатрије, научноистраживачког рада и едукације.

Када је о хирургији реч, поносни смо што у овом храму медицине и науке већ одавно рутински радимо трансплантације бубрега, а одскоро и јетре, коштане сржи и матичних ћелија. Прва смо државна болница у земљи која је набавила егзајмер ласер и оспособила стручњаке за скидање високих диоптрија и до плус – минус 10. Потпуно смо овладали и српски медицински простор ојачали спиналном

времена

Сваки систем који има дуго историјско трајање, посебно на пољу струке, науке и образовања, а поштује своју традицију и предано ради у садашњости – има предвидиву будућност. И управо је то, тај систем, наша највећа вредност, важнија од сваког појединца који је улагао, или улаже себе у ову кућу здравља.

■ *Војномедицинска академија је данас веома битан сегмент Министарства одбране и Војске Србије, али и национално благо од стратешког државног значаја. Шта је то што Војномедицинској академији омогућава такав значај?*

– ВМА је веома добро организована медицинска установа, у којој свако има своје место, задатке и обавезе. Учили смо од великих умова наше професије и увек смо били у служби свог народа. Наша врата су отворена за сарадњу, при чему смо своја знања делили са другима, а није нас било срамота и да учимо од других. У тешким

хирургијом, навигационом хирургијом у ортопедији, ендоскопском техником у скоро свим видовима хируршке делатности. Дневном хирургијом решавамо већ скоро 30% свих интервенција. А има још толико тога што захтева много више простора у вашем и нашем листу.

■ *Истраживања у области примене матичних ћелија и генетског инжењеринга стручњака са ВМА у самом су врху светских достигнућа у тим областима. Покренут је рад и на два меганаучна пројекта, како сте их назвали. Какви су то пројекти?*

– Право питање. Ето, и због тога је ВМА данас стратешки ресурс Министарства одбране, престижна медицинска институција у свету, узор и ослонац многим који желе више и боље.

Када смо пре две године интерно реорганизовали научноистраживачки рад, створили смо боље услове за бављење базичним и клиничким истраживањима. И нисмо стали на томе, најумнији људи наше куће, наше Научно-наставно веће одобрило је дугорочну израду два мегапројекта, са више од 60 научноистраживачких задатака усмерених на побољшање превенције, дијагностике и лечења оболелих и повређених, али и на решавање научноистраживачких проблема који су значајни за систем одбране земље, који се кадровски и технолошки не могу изводити у другим научноистраживачким институцијама у земљи.

Најновији резултати рада више од 300 доктора и магистара наука, а међу њима и 40 припадника универзитета у Београду, Крагујевцу, Нишу и Новом Саду, али и десетак колега из иностранства, стављени су на увид научној и стручној јавности, сабрани у 19 доктората и магистарских радова, више од 100 публикација у водећим међународним часописима. А ко се не би похвалио и таквом чињеницом да је наш стручни часопис Војносанитетски преглед достигао такав квалитет да је половином године увршћен у базу престижних светских часописа.

Трансплантација матичних ћелија и генетски инжењеринг јесу предмет свакодневног рада најистакнутијих научника ВМА, а резултате тих истраживања за лечење оних болести код којих су исцрпљене све друге познате методе, објавићемо када будемо сигурни да смо заиста учинили нешто значајно за нашу науку и праксу.

■ *Наставно-научни потенцијал ВМА чини више од 115 професора и доцента и 46 асистената. ВМА је својим оснивачким актима дефинисана као највиша војноздравствена, научноистраживачка и образовна институција. Историја бележи да су лекари Главне војне болнице били и оснивачи Медицинског факултета у Београду, као што сте поменули. Ипак, ВМА још није интегрисана у академски и научноистраживачки простор Србије. Зашто?*

– Све је то тачно, али је ВМА као национална институција пратила судбину државе и у здравству Србије нисмо благовремено препознати као медицинска установа која постоји и ради овде у Београду. Болно је сазнање да вас неко потцењује, игнорише, не признаје, монополски се понаша, а при том знате да имате квалитет, менталну снагу, знање... Троје то сувише дуго, и истине ради треба рећи да је било пропуста са обе стране. Ипак, долазе нова времена и ево ових дана смо имали веома садржајан састанак са руководством Клиничког центра Србије. Као што смо пронашли заједнички језик и интерес за уђемо у систем јавног здравства, очекујем и да у најскорије време то остваримо и у области академске и научноистраживачке делатности наше државе. Поучени дугогодишњим неразумевањем и опструкцијама, ми не губимо време и нећемо дозволити реализацију идеје неких да се ВМА сведе на војну болницу. Сматрамо да професори ВМА не смеју више да буду изопштени из академског простора, зато смо завршили готово све за акредитацију установе и студијских програма за сва три нивоа високог образовања.

■ *На пољу планетаризације науке ВМА је стратешки бренд Војске и државе на путу међународних интеграција. О томе сведоче статус регионалног центра, еминентни гостујући професори, сарадња са одговарајућим медицинским центрима*

широм света, чланство у Балканском комитету војне медицине, а недавно је изведена међународна војносанитетска вежба „Сигуран пут 08“, која вам је донела посебан сертификат. О чему је реч?

– У нашој професији важи девиза да медицина нема граница. И управо зато смо у интензивираој међународној активности потражили партнере са којима имамо обострани интерес за сарадњу. Веома добро сарађујемо са војноздравственим службама Норвешке, Кине, Чешке, Мађарске, Немачке, Бугарске и Италије. Велики је број других држава које желе сарадњу са нама, при чему, наравно, то координирамо са Сектором за политику одбране.

У прилог успешне међународне сарадње говори и чињеница да су своја предавања и операције у нашој установи урадили и врхунски ауторитети светске медицине: професор др Норман Рич из САД, легенда светске хирургије, генерал професор др Леиф Росен, главнокомандујући здружених санитетских снага Норвешке, наш професор др Миодраг Стојковић, један од водећих генетичара света и професор др Томас Џон из САД, један од водећих светских офталмолога. Сви они су и гостујући професори ВМА, и наши велики пријатељи.

После 12 година примљени смо у равноправно чланство Балканског комитета војне медицине, чланови смо петочлане европске групе за унапређење рада на нивоу светског комитета војне меди-

цине, а током године смо кандидовани за регионални центар за војномедицинску сарадњу и обуку.

Веома позитиван одјек остао је и после међународне санитарске вежбе „Сигуран пут 08“, коју смо извели крајем прошле године у региону Бујановца, заједно са колегама из Норвешке и Македоније, а посматрачи су биле делегације 12 држава са три континента. Исказали смо висок степен обучености и поштовања међународних стандарда за војно-цивилну сарадњу у условима масовних катастрофа. Добијени европски сертификат CREVAL квалификује нас за равноправно учешће у свим међународним активностима.

■ *Модернизација, која је законитост кретања друштва, подразумева усавршавање и примену нових технологија. ВМА је прва државна установа која је набавила егзајмер ласер, како сте поменули, инсталиран је нови дигитални мамограф... Шта нас још на том пољу очекује?*

– Наравно да нема савремене болнице без добрих стручњака, али ни без савремене медицинске опреме. У ВМА тренутно постоји више од 32.000 разних технолошких уређаја и посебно смо захвални нашој логистици која обезбеђује да готово сви они буду у функцији. Упркос томе, опремамо се непрестано, плански и по приоритетима. Егзајмер ласер, мултислајсни скенер најновије генерације, дигитални мамограф, апарат за разбијање камена у уротраку, зановљена опрема у клиници за гастроентерологију, онестезиологију и трансфузиологију, само су део наших планова и јасних визија. Неколико значајних апарата: магнетна резонанца ЗТ, вишемесна хипербарична комора, зановљавање функционалне пулмолошке дијагностике..., који ће за који дан бити пуштени у рад, резултат су разумевања и залагања министра одбране, који нас подржава у намери да ВМА поново постане најбоља и најопремљенија болница у овом делу Европе. Све то ће знатно утицати на унапређење услова лечења, а смањиће се и многе листе чекања на медицинску помоћ у Србији.

■ *Не пропустите да кажете да су, уз све о чему говоримо, људи, ангажовани медицински стручњаци „највећа вредност и предност“ Војномедицинске академије. Јесу ли они у времену у коме живимо и у систему коме припадамо – довољно мотивисани?*

– Увек ћу више веровати човеку, него машини, зато наше стратешко опредељење и јесте улагање у струку и знање. Преболели смо тежак период, а да нисмо роптали. Никома нисмо били нелојална конкуренција. Убеђен сам да смо утакмицу добили и да у потенцијал којим сада располаже ВМА треба улагати. Сигуран сам да ће се то вишеструко вратити, не само у материјалном смислу већ и у сваком другом – где добра референца злата вреди.

Урадили смо прошле године доста на плану мотивације за наше припаднике. И није то само материјална мотивација, мада је она вишеструко боља него прошле године у ово време. Могућност доказивања стручности, едукација у престижним светским центрима – нама из здравства веома много значе. Може и биће боље, а менталитет ВМА за таква пут има јасну и реалну визију.

■ *Годишњице су увек осврт на оно што је било, што јесте и што ће бити. Који су то примарни циљеви које сте дефинисали за време које долази?*

– И даље ћемо упорно улагати у кадар, знање, стручност и стандард запослених. При чему ћемо истрајати на одговарајућем вредновању рада и резултата рада.

Наставићемо са увођењем нових и стандардизацијом многих дијагностичких и терапеутских процедура, у складу са захтевима савремене медицине и добијених ISO сертификата.

Осим функционалне интеграције у систем јавног здравства наше државе, улагаћемо максималне напоре и тражићемо подршку за интеграцију ВМА у наш академски и научноистраживачки простор, а и њено статусно позиционирање у оквиру Универзитета одбране Србије.

Желимо да помогнемо, и већ смо започели са јачањем војног здравства на секундарном и примарном нивоу.

Крајње селективно и рационално приступаћемо технолошкој обнови наше куће.

Веома озбиљно се припремамо да квалитетно извршимо поверен нам задатак медицинског обезбеђења Универзијаде. Очекује нас и санитарска вежба MEDCEUR 2009 у региону Ниша, где ћемо уз учешће више држава демонстрирати оспособљеност за мултинационалну и војно-цивилну медицинску сарадњу.

■ *Леп и занимљив начин да се „одужите“ историји јесте и израда специјалне спомен-монографије о свим начелницима ВМА, поводом 165 година трајања. Судећи по Вашем искуству и захтевима времена, како данас изгледа водити кућу за коју се све чешће каже да је „храм здравља“, али се, претпостављам, исто тако сусреће са проблемима које треба решавати?*

– Заиста прија када чујете „Кућа здравља“, „Храм медицине и науке“, „Патријаршија српске медицине“..., али је и много болно када се суочите са неправдом и проблемима на које не можете директно да утицете. Умни људи су одавно рекли: „Није мудрост немати проблеме, него умети да их решавате“.

Имамо и ми своје проблеме, носимо се са њима и настојимо да их решavamo унутар куће. Сигурно је да се време које живимо, заједно са свим проблемима нашег друштва, рефлектује и на наше запослене. Нису они дошли из неког другог света, већ живе овде, нечије су комшије, пријатељи, колеге... Енергично реагујемо, и у томе имамо подршку надлежних служби, у свим ситуацијама у којима бива нарушен лик припадника ВМА, превентивно, саветодавно или санкционисањем, где то мора. Корупција је нешто што најснажније осуђујемо, а начелници свих организацијских јединица ВМА добили су конкретне обавезе у том смислу.

■ *Статистика за прошлу годину помиње 550.000 пацијената, хоспитализованих 38.000, више од 20.000 хируршких интервенција ... Изван статистике, а опет ослоњени на њу, шта можете рећи о стању здравства у Србији – данас?*

– Немам мандат да говорим о политици здравља у Србији. Зна се чија је то надлежност, а ми војници знамо то да поштујемо. Ипак, као лекар који овај посао ради већ 28 година, мислим да сви заједно здравство Србије можемо унапредити. Можда и наши примери, где смо упорним радом обучили екипу за трансплантацију бубрега у КЦ Ниш, или десетодневни боравак наших професора на југу Србије, када смо прегледали и оперисали више од 800 људи свих националности – указују на прави пут. При том смо људима кренули у сусрет и показали да ВМА нема само адресу у Црнотравској 17.

Недвосмислено исказујемо спремност да активно партиципиремо у свим оним областима где су проблеми и листе чекања највеће. Наравно, у границама својих могућности.

■ *Сваки човек има свој сопствени систем вредности. Које су то вредности које Вас одређују? Шта је то у шта верујете и шта је то за шта се, увек и изнова – вреди борити?*

– Поштујући прошлост, окренут садашњости, посвећен будућности, у свом раду и стварању човек неминовно доживљава потребу да за тренутак застане и да пажљиво премери дужину и квалитет пређених стаза, да би осмислио свој даљи пут. Васпитаван сам и образован тако да увек тежим највишим вредностима, вероватно зато стално говорим да можемо више и боље. У каријери ме ништа прескочило није и можда ме је баш такав след догађаја ојачао. Имао сам среће да учим од великих стручњака и великих људи. То ми је и данас светионик који ме инспирише и доје додатну снагу за кораке који нису лаки.

Читава своју личност улажем у визију да тај пут буде праћен оптимизмом, имајући увек у виду реалну вредност и немерљиву националну димензију наше и ваше ВМА. Ето, зато сам себи више пута говорио „устан и бори се“.

Драгана МАРКОВИЋ
Снимио Д. БАНДА